

SPOLOK PRIATEĽOV TURZOVKY INFORMUJE

Ročník X.

č. 12 (117)

Pripravil Ivan GAJDIČIAR

Na stránkach tohto Informačného spravodajcu Spolku priateľov Turzovky sme sa v minulosti dotkli problematiky osídlenia územia dnešnej obce Klokočov. V tomto príspevku si bližšie všimneme aj ďalšiu, bývalú súčasť niekdajšej veľkej Turzovky.

K najstarším dejinám obce DLHÁ NAD KYSUCOU

Dlhá nad Kysucou je tou časťou bývalého rozsiahleho chotára nášho mesta, ktorá sa v písomných prameňoch spomína už v stredoveku. Znie to azda neuveriteľne, ale prvý zápis o území Dlhej pochádza už z roku 1387. Táto prvá zmienka o území neskoršej obce Dlhá je v metačnej listine chotára Diviny zachytená vo forme **Dodluheg**. (do Dlhej) Je to len akési udanie ďalšieho smeru, kde prechádzali divínske hranice, ale nesporné ide o významný dátum v dejinách Dlhej i jej bezprostredného okolia. Ako uvedieme neskôr, práve tadiaľto, prichádzala na horné Kysuce jedna z osídľovacích vln v období valašského osídľovania. Ďalšou stredovekou zmienkou je zápis z roku 1438 v metácii majetkov Budatínskeho panstva, keď jedným z hraničných medzníkov bola aj **Dylha reka**. Dlhá sa však vo väčšine starších písomných prameňov uvádza ako rieka, potok, hora, či dolina. Vzácnou výnimkou je označenie locum - miesto, z roku 1580.

Z doteraz známych písomností by sme mohli zostaviť stručný prehľad toho, kedy a v akej forme sa Dlhá v historických prameňoch spomína:

1387 - Dodluheg, 1438 - Dylha reka, 1540 - fluvium (lat. rieka) **Dluha, 1580 - hore Dluhu locum, locum** (lat. miesto) **Dluha**, tiež **fluvium Medovech, 1601 - fluvium Dluha Rjeka, mons** (lat. hora, vrch) **Dluha, 1617 - na Dluheg, 1638 - possessio** (lat. dedina) **Dluhe?**, **1661 - Dluhu, 1742 - Dluha, 1767/72 - Dluha Bach** (nem. potok), **1798 - ex monte Dlhá, in loco Dlhá** (lat. z vrchu, na mieste), **1807 - v Dluhem na Rudnických vrchoch, 1815 - Dlhá Diviniensis** (lat. Divínska Dlhá), atď.

Aj pomenovanie v adjektívnom tvare Dlhá nie je ťažké vysvetliť. V minulosti toto územie patrilo k **Dlhému Poľu**, ide teda o názov vystihujúci charakter alebo podobu tejto časti obce Dlhé Pole.

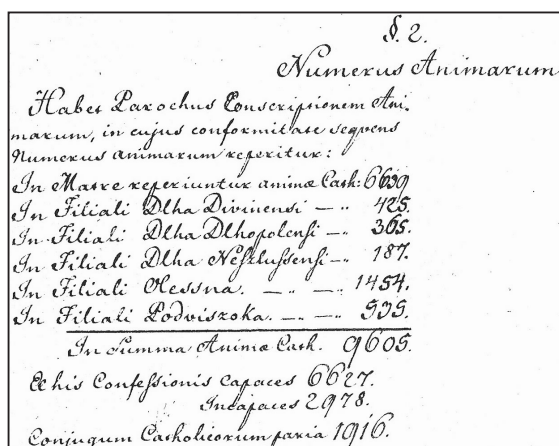
V roku 1580 sa poprvýkrát stretávame so skutočnosťou, že Dlhá je označená ako miesto. Zachovanú zmienku máme zo svedeckej výpovede Mikuláša Bonca v spore medzi panstvami Budatín a Strečno. Bonec (pravdepodobne pochádzajúci z Dlhého Poľa) pred vyšetrovajúcou komisiou uviedol, že jedným z miest, kde kedysi pásaval ovce Jána Kucmena z Novej Dediny, bola aj Dlhá. Dlhá sa vo svedeckých výpovediach podobných sporov objavuje pomerne často a pravidelne. Ďalší záznam je z roku 1617. Tak napr. svedok Janek Košťál, asi 60-ročný, od Rožnova vypovedal, že "poddaní velikomožného pana Mojšiše Suňoga po Dluhu, po Predmir a po Reku vzdický slobodne užívali k Budetinu, nebo poti jest chotar. A když přešli prez Dluhu, anebo poniže Predmyera, hnetky jich pobrali na Budetin." Ďalší svedok Daniel Pivovaráč z Marčeka, 60-ročný, vyznal, že "sluhoval u Gašpara Kucmena ve Velíkej Divine a kdy ovce pasal na Dluhej a na Predmere, že ho nikdy žádný nehndroval ani neprekažal, než slobodne pasovali dobytky." A podobne zneli aj iné svedecké výpovede a takmer v každej sa objavuje Dlhá.

Z toho, čo doteraz vieme o osídlení tejto oblasti je nesporné, že na území Dlhej sa už v polovici 16. storočia pásaval dobytok valachov. Táto lokalita mohla ťažiť z výhodnej polohy, keďže susedila s Neslušou, Divinou, kde sa valašské obyvateľstvo

objavilo pomerne skoro a potom postupovalo z materských obcí smerom na sever a severozápad. Známe sú napr. prípady neslužských valachov, ktorí pášli a mali svoje salaše až v severných častiach dnešnej Olešnej. Z roku 1690 v urbári Budatínskeho panstva sa pri obci Nesluša nachádza aj zaujímavý zápis, že Zbunovia platia od Kyčery 5 zlatých. Ak si uvedomíme už spomenuté skutočnosti o prenikaní neslužských valachov do severnejších oblastí, môžeme azda túto Kyčeru lokalizovať na súčasne rozhranie chotárov Dlhej a Zákopčia, pretože neďaleko odtiaľ sa nachádza aj osada Zbunovci (dnes v chotári Zákopčia), v tom čase však patrili tieto lokality Neslušii.

Interesantne pôsobí zápis z roku 1638 v listine, v ktorej majiteľ Strečna Vešelín protestuje proti uvedeniu budatínskeho pána Gašpara Suňoga do držby dedín Horelice, Rakovej, Čadce, Oščadnice, Svrčinovca a Dlhej. Dlhá sa tu spomína poprvýkrát v podobe akoby bola samostatnou obcou. Po druhýkrát sa s niečím podobným stretávame v diele Mateja Bela, ktorý venoval Dlhej len krátku poznámku: „Dluha - od Dlhého Poľa ju delí štvrt míle smerom na východ a patrí Bytčianskemu panstvu." Dlhá však leží skôr smerom na sever, takže ani zepisná lokalizácia Bela nebola správna. V každom prípade toto sú jediné zmienky o Dlhej, podľa ktorých mala byť obcou s vlastnou samosprávou. Skutočnosť bola ale iná. Dlhú nemožno považovať za takúto obec, ani v 17. ani v 18. storočí. Tvorilo ju niekoľko väčších osád, ktoré boli značne vzdialené od materskej obce (tou bolo až do roku 1949 Dlhé Pole) a preto mohli budiť dojem samostatnej dediny.

Aj po cirkevnej stránke patrila Dlhá k **Dlhému Poľu**, kde sa už na konci 16. storočia uchytil protestantizmus (vďaka rodine Turzovcov) a kde v roku 1610 stál aj drevený evanjelický kostol. Tento bol spočiatku filiálkou hrčovskej evanjelickej fary. Kvôli veľkej vzdialenosti od kostola, chodili veriaci z Dlhej do bližšieho kostola v Turzovke, postavenom len o štyri roky neskôr, alebo do Diviny, kde bol kostol, postavený pred rokom 1611. Po nástupe rekatolizácie vznikla ako prvá, katolícka farnosť v Turzovke. Dlhé Pole malo síce kostol, ale farnosť tam vznikla až v roku 1717. Z najstarších turzovských matiek je evidentné, že veriaci z Dlhej hojne využívali bližší turzovský kostol a faru, predovšetkým obyvateľia osád geograficky bližších osád, hoci boli oficiálne pod cirkevnou správou dlhopoľského farára. Takýchto prípadov poznáme viac aj z iných oblastí Kysúc. Daný stav trval až do konca 18. stor. Vtedy, v roku 1798 sa uskutočnila kánonická vizitácia a biskup F. X. Fuchs nariadil, aby **dovtedajšie dlhopoľské filiálky Dlhá a Turkov, pre veľkú vzdialenosť od farského kostola, boli začlenené do farnosti Turzovka**. Turzovke tak týmto cirkevno-administratívnym úkonom pribudlo, podľa vizitácie, **460 duší z Dlhej**

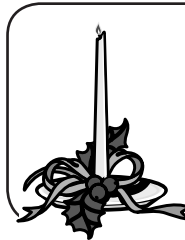

Časť kanonickej vizitácie Turzovky z roku 1828 uvádzajúci počet veriacich vo filiálkach (uložené v Diecéznom archíve v Nitre)

a 715 z Turkova. Tu sa doslova uvádza „z pripojených dlhopoľských vrchov Tvrurka“ (skomolený názov Turkova), takže išlo zrejme o väčšie územie, ako je len dnešná dolina Turkov. Vo vizitácii z roku 1828 sú uvedené nasledovné vzdialenosti od farského chrámu : z Divínskej Dlhej 1 - 2 hodiny, z Dlhopoľskej Dlhej 1 hodina a z Neslužskej 1 - 2 hodiny. Takýto stav trval až do roku 2000, kedy bol Turkov začlenený do novoutvorenej farnosti Korňa, čo však trvalo len 2 roky a Turkov sa stal opäť filiou Turzovky.

Na záver konštatujeme, že územie Dlhej nad Kysucou bolo vďaka svojej strategickému polohe akýmsi spojivom medzi Považím a Kysucami na jednej a medzi hornými a dolnými Kysucami na druhej strane. Prechádzali tadeo aj staré horské cesty z Dlhého Poľa a Diviny do Turzovky a ďalej na Moravu a do Sliezska. Iste by si zaslúžila podrobnejšiu historickú štúdiu, ktorá by čo najobjektívnejšie zhodnotila a presnejšie zachytila jej význam v priebehu najmä osídľovacieho procesu v tomto regióne, ale aj jej celkovú úlohu v priebehu dejín.

Mgr. DRAHOMÍR VELIČKA

Všetkým svým členom, sympatizantom, sponzorom a čitatelem děkujeme za pomoc a spolupráci v roku 2008.

Želáme šťastné, veselé a pokojné Vianoce a úspešné vykročení do Nového roka 2009.

KALENDÁRIUM 2009

VÝROČIA OSOBNOSTÍ

16.01.	Imrich Stolárík, spol.organizátor, publicista	100. výr. nar.	nedožitý
01.02.	František Taganyí, národovec	115. výr. úmrtia	
18.03.	Anton Kachaňák, pedagóg, vedec	70. výr. nar.	
26.03.	Armin Hoffmann, lekár	135. výr. nar.	
01.04.	František Xaver Daniš, farár, dekan	160. výr. úmrtia	
08.06.	Ján Sekáč, právnik, verejný činiteľ	45. výr. úmrtia	
20.06.	Anton Kompánek, osv. prac, redaktor	60. výr. úmrtia	
03.07.	Štefan Chrobák, hudobník	75. výr. nar.	nedožitý
02.09.	Peter Gančár, folklorista	85. výr. nar.	nedožitý
21.09.	Bartolomej Dominik Lippay, maliar	145. výr. nar.	
01.10.	Pavol Hrtús - Jurina, spisovateľ	90. výr. nar.	nedožitý
15.10.	Ludovít Cyril Janota, publicista	40. výr. úmrtia	
30.10.	Emília Dudáčková, sociálna prac.	90. výr. úmrtia	
24.11.	Vincencia Tauchnerová, filológ	75. výr. nar.	
02.12.	Rudolf Jašík, spisovateľ	90. výr. nar.	nedožitý
03.12.	Ján Haranta, kňaz, básnik	100. výr. nar.	nedožitý
25.12.	Miroslava Plecítá, speváčka	20. výr. úmrtia	

VÝROČIA ČLENOV SPOLKU

január	Ing. Dagmar Dlhopolčeková
február	Emil Mikovčák Mgr. Oľga Karďošová
marec	Mgr. Ing. Anton Kachaňák, CSc. Jozef Gonek
apríl	Štefan Stuchlík Ivan Gajdičiar ml. MUDr. Jozef Mozolík Štefánia Pistovčáková MSc. Juraj Dlhopolček Ing. Krystyna Dlhopolčeková Ing. Mária Jungwrtová
máj	Anna Dlhopolčeková - Mudříková Akad. mal. Darina Kopková Anna Prasličáková
jún	Jozef Kopyčar Ing. Ludovít Štefák MUDr. Vladimír Gajdičiar Ing. Anton Ježík Ing. Katarína Dorociaková Ing. Stanislava Barčíková
júl	Dagmar Dlhopolčeková
september	Antonia Fehling Ing. Stanislav Mikovčák Akad. sochár Milan Greguš
október	Zuzana Bajcárová Ivan Gajdičiar st. PaedDr. Jaroslav Velička
november	Martin Krištiak Anna Gaťová Dipl. Ing. Paul Rolíneck
december	Ing. Terézia Ťažká Ing. Jozef Hanzel JUDr. Eduard Kukan

POZABUDLI SME

Bliži sa koniec roka, je čas bilancovania, hodnotenia dosiahnutých výsledkov, inventúr... Jednu z takých „priebežných“ sme urobili aj medzi turzovskými rodákmi a konštatovali, že pri výpočte významných jubileí a výročí sme prehliadli dve, zhodou okolností rovnako významné. Viazu sa k výročiu narodenia dvoch známych športovcov, ktorí majú Turzovku za svoje rodisko a spoločný rok narodenia 1933. Hoci ju obaja kvôli športovej kariére opustili veľmi zavčasu a už sa natrvalo nevrátili, svojmu rodisku robili česť ako československí reprezentanti aj ďaleko za jej chotárom. Dnes krátkym pripomenutím ich najväčších úspechov splácame svoj „rodácky dlh“ pri 75. výročí ich narodenia.

ANNA KRAUSOVÁ - MAREJKOVÁ, gymnastka, olympijská reprezentantka

Patrila medzi svetlé zjavy našej športovej gymnastiky. S družstvom bola bronzová na Majstrovstvách sveta 1954. Na Olympijských hrách 1956 v Melbourne bola štvrtá na kládine a členkou piateho družstva športových gymnastiek. Na Majstrovstvách Európy 1957 bola štvrtá na bradlách, piata na kládine a šiesta vo viacboji. Na Majstrovstvách sveta 1958 získala s družstvom striebornú medailu. Vyšla sa do Prahy za rovnako úspešného športovca. V roku 2003 dostala od Slovenského olympijského výboru vysoké vyznamenanie, Bronzové kruhy SOV.

JOZEF BELEŠ, boxer, majster republiky, pástierska legenda

Už v roku 1950 bol zaradený do výberu Prahy a stal sa dorasteneckým majstrom hlavného mesta. Od roku 1953 boxoval za Duklu Olomouc. Na republikových majstrovstvách 1953 obsadil druhú a o rok na to tretiu priečku. Po vojenčine v roku 1955 sa vrátil do Nového Mesta nad Váhom už ako člen širšej československej reprezentácie. V roku 1957 vybojoval v Bratislave svoj prvý titul Majstra republiky v bantamovej váhe do 71 kg. a nomináciu na pražské Majstrovstvá Európy, kde skončil v semifinále (v tom čase sa ešte neudelovali dve bronzové medaily, preto bol štvrtý). Titul majstra republiky obhájil aj v roku 1958, 1959 a 1960. Sen o Olympiáde sa mu však nespínil, po administratívnych zásahoch sa do Ríma nedostal. Pociťoval to ako obrovskú krivdu a rozhodol sa s vrcholovým športom skončiť, po Ríme preto už reprezentovať odmietol. Počas svojej športovej kariéry vybojoval medzi povrazmi vyše 300 víťazných zápasov.

ZAZNAMENALI SME A POZÝVAME VÁS

V minulom mesiaci sme dostali dve pozvánky na vernisáže výstav našich členov, ktoré v súčasnosti ešte stále trvajú a je možné ich v predvianočnom čase navštíviť. Prvá bola do Kysuckej galérie v Čadci, kde vystavuje **Gustáv Švábik - Macvejda**, druhá do Oravskej galérie v Dolnom Kubíne, kde vystavuje **Ondrej Zimka, Milina Zimková a Ondrej IV.**

BLAHOŽELÁME

V decembri oslávia významne okrúhle a polokrúhle narodeniny členovia nášho Spolku

Ing. VLADIMÍR DLHOPOLČEK
Turzovka

PETER BOJDA
Turzovka

JOZEFA GAJDIČIAROVÁ
Turzovka

MUDr. EUDOVÍT ŠUTARÍK, CSc.
Martin

Želáme im k narodeninám všetko najlepšie, najmä pevné zdravie a v ďalšom živote veľa šťastia, úspechov a rodinnej pohody.